

Před krutostí Banderovců bledly i německé jednotky SS. Přesto je dnes Stepan Bandera oslavován jako hrdina Ukrajiny

reflex.cz/clanek/causy/73296/pred-krutosti-banderovcu-bledly-i-nemecke-jednotky-ss-presto-je-dnes-stepan-bandera-oslavovan-jako-hrdina-ukrajiny.html

Causy

TOMÁŠ VLACH 2. března 2022 • 10:00

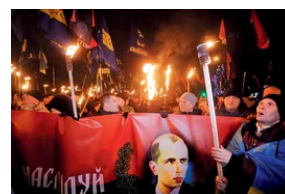
Stepan Bandera: Hrdina Ukrajiny, nebo válečný zločinec?

• video:

Videohub

Fotogalerie 33 fotografií

V mládí mu přezdívali Malý nebo Šedý. Nízký vzrůst a asketická tvář vůbec nepřipomínaly člověka, který by dokázal strhnout masy. Přesto to byl právě Stepan Bandera (1. ledna 1909 - 15. října 1959), kdo vybičoval ukrajinské sebevědomí a tvrdě šel za ideou vlastního státu. Všemi prostředky a bez ohledu na oběti. Na Stepana Banderu se odkazuje při nynější invazi na Ukrajinu i ruská propaganda, proto pro vás odemykáme archivní článek Tomáše Vlacha z roku 2015, který najdete níže.

Pomníky Stepana Bandery najdete na západní Ukrajině všude. Pro místní je hrdinou a nic na tom nezměnilo ani 45 let sovětské propagandistické masáže. Jsou ovšem místa, kde mu memoriály nestaví. Patří k nim Kupičov, malá vesnice nedaleko polské hranice, kde dřív žili hlavně volyňští Češi.

Z tísnivé atmosféry jako by tady něco zůstalo. Obec je jako vylidněná, po návsi občas projede koňský povoz. Před obchodem popíjí shluk chlapů láhvové pivo. Zdejší nejstarší pamětnice, devadesátiletá Marie Novotná, má z banderů, jak je nazývá, strach dodnes: „Voni se ještě někde skrývají v lese. Hrozný lidi. Nedívali se, jestli je to dítě, nebo starej člověk, stříleli do všech,“ vzpomíná na doby druhé světové války. Místní Češi si tehdy koupili od Němců pušky a na každé straně vesnice postavili provizorní bunkry.

Banderovci zaútočili na Vánoce 1943, speciálně si k akcím vybírali katolické svátky. Pálili stromky, ubíjeli lidi přímo u štědrovečerní večeře: „Přivezli traktor, postavili ho na pole a stříleli přímo do oken. Kostel plný lidí, všichni hned utíkali domů. Nakonec je odsud vyhnali polští partyzáni. Kdyby ti nepřišli, asi by nás všechny pobili,“ vzpomíná paní Marie. V Kupačově se volyňští Češi spojili s polskou Zemskou armádou. Na Poláky totiž mířily banderovské pogromy především, násilné akce je měly donutit k odchodu z ukrajinského území. Poláci zase podnikali odvetné úderů na Ukrajince. Masakrům padlo za oběť přes 100 000 lidí. Stahování lidí zaživa z kůže, brutální znásilňování či rozřezávání břicha těhotným ženám, to je jen zlomek ze seznamu krutostí, které vojáci Ukrajinské povstalecké armády UPA páchali na nevinných lidech. Bez sebemenšího ohledu na věk či pohlaví.

„Dnes se o tom nesmí mluvit,“ ošívají se další pamětníci, sestry Anna a Františka Hoffmanovy z Lucku. Mezi volyňskými Čechy bylo obětí „jen“ asi 300, díky tomu, že se většinou snažili zachovávat neutralitu. Banderovce přesvědčovali, že rozhodně nebudou překážet a po válce odejdou do původní vlasti. Německá správa proti excesům prakticky nezasahovala a ani příchod Rudé armády nic nezměnil. Komendatury byly jen ve větších městech, všude jinde vládli banderovci, sovětské jednotky proti nim začaly zasahovat až po válce.

Clara Zangová 15. června 2018 • 12:05

Allyson Lynch: Modelka překonala rakovinu prsu, nechala si potetovat jizvy a vrací se...

Trest smrti

Mychaljo Zelenčuk se k Banderově povstalecké armádě dal v roce 1944. Na žádné trestné výpravy proti civilistům si nepamatuje, v karpatských lesích bojoval se Sověty. „Stálo proti nám silné vojsko s dělostřelectvem a tanky. My jsme měli jen kulomet. Po celou dobu jsme doufali, že bude třetí světová válka, přiletí Spojenci a my budeme v Karpatech vítat jejich parašutisty.“

V beznadějně partyzánské válce vydrželi skoro až do konce. Podnikali přepady vojenských kolon, policejních stanic, likvidovali stranické funkcionáře. V lesích strávil Mychaljo Zelenčuk jedenáct let, a když ho chytili, byl už rok 1955. Dostal trest smrti, později změněný na doživotí, odseděl šestnáct let v lágrech. To vše ve jménu samostatné Ukrajiny.

Jeho vzor a někdejší velitel Stepan Bandera přichází na svět 1. ledna 1909 ve vesnici Stryj Uhryniv. Tehdy ležela na území Polska, dnes patří k Ivanofrankivské oblasti Ukrajiny. Je druhým ze šesti dětí v rodině řeckokatolického kněze.

Otec Andrij Bandera vystudoval teologii, ve venkovském domě měl velkou knihovnu a střídali se u něj vážení hosté z řad místní honorace. V chaosu po první světové válce, po vyhlášení samostatné Ukrajiny ho zvolili poslancem. Své děti vychovával v patriotickém duchu. Nedůvěřoval však místnímu vzdělávacímu systému a rodině dával základy vzdělání sám. Mladý Stepan Bandera trpí navíc

revmatismem a do základní školy vůbec nechodí. Na podzim 1919 začíná studovat na ukrajinském gymnáziu ve Stryji. „Malý, vyhublý, velmi špatně oblečený,“ vzpomínal na něj jeho spolužák Jaroslav Rak. Ve třinácti letech se stává členem ukrajinského skautského oddílu Plast, organizace později zakázané polskými úřady.

Johana Kudrnová 15. června 2018 • 17:15

Poslední cesta Bobbyho Kennedyho: Jak se Amerika loučila s mužem, který jí dal naději?

Záchrana před šibenicí

Po maturitě se Bandera pokouší přesídlit ke studiím na Ukrajinskou hospodářskou akademii do Poděbrad, ale polské úřady mu odmítají vydat pas. Spolky z Ukrajiny měly v předválečném Československu silné zázemí. Někdejší důstojníci Sičových střelců (dobrovolnické jednotky, které spolu s rakousko-uherskou armádou bojovaly proti Rusku) tu založili Ukrajinskou vojenskou organizaci (UVO). Ta se stala jakýmsi předchůdcem povstalecké armády a do ní také po studiích vstoupil mladý Stepan Bandera. Dostal funkci rozvědčíka a později propagandisty. Ve třicátých letech se hnutí sjednotilo do Organizace ukrajinských nacionalistů (OUN) pod vedením Jevhena Konovalce.

V OUN Stepan Bandera rychle postupuje. Stává se krajským náčelníkem a komandantem vojenského oddílu. To v době, kdy mezi Ukrajinci a Poláky roste napětí. Je pětikrát zatčen (mimo jiné za pokus o ilegální přechod československé hranice), nikdy ale ve vězení nestráví víc než několik dní. Projde mu i naplánování útoku na sovětského konzula ve Lvově, jenž má být odplatou za hladomor, který Stalin na sovětské Ukrajině vyprovokoval.

Bandera prosazuje další militarizaci nacionalistické organizace a stále víc násilných akcí. Atentát na polského ministra vnitra Bronisława Pierackého byl ale příliš velkým soustem a varšavský soud ho posílá v roce 1936 na šibenici. Varšava se však bojí nepokojů a nemá dost odvahy rozsudek vykonat. Nachází se klička v podobě amnestie a změny trestu na doživotí. Z brestské pevnosti se dostává 13. září 1939 díky německému útoku.

Clara Zangová 14. června 2018 • 17:02

Marge Simpsonová v královské gardě. Vtipné scény, které vznikají kombinací filmu a...

Námluvy s Němci

Stepan Bandera přijíždí do Lvova, který ale už zabrali na základě paktu Molotov–Ribbentrop Sověti, a tak se opatrně přesune do Němci obsazeného Krakova, pro něj bezpečnějšího. Nacionalisté předpovídají, že válka mezi SSSR a Německem bude nevyhnutelná. Andrij Melnyk, jenž převzal vedení po smrti Konovalce (zavraždil ho v Rotterdamu sovětský agent), razí cestu smířlivé spolupráce s nacisty. Bandera je v podstatě pro totéž. S tím rozdílem, že chce vyhlásit samostatnou Ukrajinu a postavit Německo před hotový fakt, ať se s tím smíří, nebo ne.

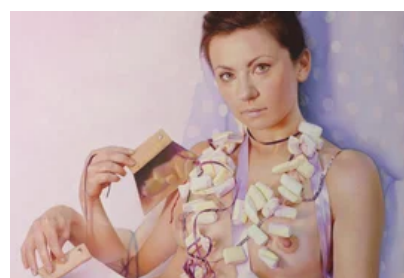
Berlín se na lidi kolem Bandery a Melnyka díval dvojí optikou. Vedení NSDAP včetně Hitlera je považovalo za nevyzpytatelné a rasově méněcenné živly. Velitel vojenské zpravodajské služby (Abwehru) admirál Canaris v nich naopak viděl slibný potenciál a potají nechal vytvořit dvě jednotky, Rolland a Nachtigall,

maskované jako „pracovní divize“. Nařídil jim dokonce vydat uniformy ze zásob rozpuštěné československé armády, jež připomínaly stejnokroje z revolučních dob kolem roku 1918.

Dvaadvacátého června vtrhli Němci do Sovětského svazu. A o půl páté ráno 30. června 1941 vpochoval prapor Nachtigall do Lvova. Nastalo vraždění. „Ukrajinské milice začaly procházet židovské domy a odváděly muže a někdy taky ženy,“ vzpomíná Philip Friedman, který přežil pogrom prvních dnů okupace. A také Christopher Halle v knize Hitlerovi zahraniční katani dokládá, jak ukrajinští fanatici z OUN spolu s jednotkami SS masakrovali židovské obyvatelstvo.

Jiní historici se pokoušejí tyto skutečnosti omlouvat tvrzením, že šlo o živelnou odplatu, vyprovokovanou řáděním sovětské tajné policie (NKVD). Německá propaganda totiž s oblibou prezentovala sovětské represe jako „židobolševické řádění“ a stávalo se, že lidé po útěku Rudé armády brali domnělou spravedlnost sami do svých rukou. I přes antisemitskou rétoriku („Němci do Berlína, Poláci za San a Židé na šibenici“) je ovšem podíl ukrajinských nacionalistů na vyvražďování Židů ve srovnání s německými zvěrstvy vysoký.

Clara Zangová 14. června 2018 • 14:51

Akty jako ze snu: Malířka tvoří hyperrealistické obrazy žen. A dává do nich něco navíc,...

V koncentráku

Spolu s prvními oddíly přijíždí do Lvova taky Banderův spolupracovník Jaroslav Stecko a večer, za svitu svíček a pochodní, realizuje ideu svého lídra – vyhláší „suverénní a sjednocený ukrajinský stát“. I když se tak děje za přítomnosti důstojníků

Abwehru a jeden z nich dokonce přednesl zdravici, německé vedení je v šoku. Banderu si zve na kobereček a dává mu jasně najevo, že třetí říše přišla Ukrajinu dobýt, nikoli osvobodit. Bandera putuje do koncentračního tábora Sachsenhausen spolu se Steckem i svým rivalem Melnykem. Je ovšem třeba říct, že jeho věznitelé ho drží v poměrně dobrých podmínkách a povolené má dokonce návštěvy manželky. Propuštěn je až na podzim 1944, kdy už Německo o Ukrajinu přišlo.

S uvězněním Bandery Němci také rozpustili obě jednotky – Nachtigall a Rolland. Jejich příslušníci přešli částečně do nechvalně známých jednotek Polizei. Od roku 1941 se s pomocí Banderových spolupracovníků obnovuje podzemní hnutí, v říjnu 1942 vzniká Ukrajinská povstalecká armáda (UPA). Ta si jako hlavní cíl vytyčila boj proti sovětským partyzánům a vysídlení polského obyvatelstva z Ukrajiny, a to všemi dostupnými prostředky. I pro německou správu byl ovšem element UPA krajně nepohodlným, guvernér východní Haliče Otto von Wachter preferoval spolupráci s melnykovci. Banderovci tak vlastně bojovali proti všem. Napadali německé kolony, bili se s partyzány i Melnykovými lidmi a útočili na polské vesnice.

Banderovci se snažili využít všeobecného chaosu a „vyčistit“ území, jež považovali za svá. Ani polští partyzáni nebyli nijak vstřícní a důsledně odmítali pokusy o dohodu. Pro ukrajinské civilisty pak byli banderovci jednoznačnými hrdiny, chránili přece „své“ vesnice proti ostatním bandám, ale i trestným výpravám nacistů. Málo se mluví o tom, že ve vypáleném Českém Malíně je malá mohylka banderovcům. Podle některých místních lidí se prý oddíl UPA snažil nacistickému komandu v jeho vraždění zabránit, ale neměl dost sil a musel se stáhnout.

red 14. června 2018 • 09:34

Staré špatné časy: 70. léta na Times Square patřila nezletilým prostitutům a drogám

---

Proti komunismu

Od chvíle, kdy se ocitl v koncentráku, se Bandera stává spíš symbolickou figurou. Na řízení své organizace ztrácí vliv. Faktickým vůdcem UPA se stává Roman Šuchevyč, alias Taras Čuprynka. Banderu pak jeho lidé úplně ignorují a na sjezdu ho nejmenují ani čestným předsedou frakce OUN-B. Odůvodňují to obavami, aby nebyl ohrožen jeho život v německém vězení. Když pak v září 1944 vyšel z brány koncentráku, Šuchevyč se vzdává funkce šéfa nacionalistů a sjezd volí znovu Banderu. Vedení organizace na dálku z Berlína je však už velmi problematické.

Na podzim 1944 kontroluje UPA území velké jako dvojnásobek Česka, na kterém žije 10 miliónů lidí. Má svoji stínovou vládu i tajnou službu. Využívá velitelskou strukturu v čele se Šuchevyčem, má uniformy i hodnosti. Odhady počtů jejich příslušníků se pohybují od 20 000 do 200 000. V té době je jednoznačně největší guerillovou skupinou v sovětském týlu a toho chtějí využít Němci. Jenže Bandera jejich nabídku odmítá, nacisté nenaléhají a Bandera bez problémů zůstává na svobodě do konce války (spekuluje se, že se stal agentem Abwehru pod přezdívkou Šedý).

Po porážce Německa Bandera včas utíká do části Německa kontrolované západními Spojenci. Začíná chápat, že sám komunismus neporazí, a zakládá koordinační centrum pro emigraci ze zemí sovětského bloku. To se však neseťkává s velkým zájmem ostatních národů. Sympatie nevyvolávají ani akce banderovců

v Polsku, ani jejich snaha probít se přes Československo na západ. O tom, jak vše probíhalo, opět vykládají historické prameny různě. Podle některých jim lidé při přechodu Slovenska pomáhali, jiné pak mluví o loupení a násilí. Pro armádu a policii byli v každém případě zkušení guerilloví bojovníci těžkým oříškem a 49 příslušníků československých bezpečnostních složek v bojích s nimi zahynulo.

V srpnu 1948 chce Bandera přesídlit na území Ukrajiny, to ale vede jen k dalšímu rozkolu uvnitř OUN-B. Tehdy Bandera opouští vedení organizace a definitivně ztrácí vliv na aktivity povstalců. Stává se bojovníkem proti komunismu bez vlastní armády.

Premium

Petr Sokol 4. února 2014 • 17:01

Banderovci opět rozdělují Ukrajinu

Bandera určený k likvidaci

Povstalci na západní Ukrajině čelí v té době usilovnému tlaku. Sympatie obyvatelstva k povstalcům řeší NKVD obvyklou metodou: nepohodlné vesnice musí pryč. Přelom nastává kolem roku 1948, kdy sovětská strana nasazuje malé skupiny převlečené za banderovce, jež terorizují místní obyvatelstvo. Přichází také amnestie a faktický stop znamená pro UPA smrt velitele Šuchevyče 5. března 1950 v přestřelce u Lvova. Definitivní konec hlásí sovětská policie o šest let později: „likvidace ozbrojených jednotek a podzemních struktur byla ukončena začátkem roku 1956,“ napsalo její velení. Výsledek: 156 000 mrtvých civilistů a povstalců, 134 000 zatčených, 200 000 deportovaných, desetitisíce obětí pak byly z armády, vnitra a dalších ozbrojených složek režimu.

Studená válka začíná a západní tajné služby jsou ochotné spolupracovat s každým, kdo má na druhé straně existující strukturu. Bandera pomáhá cvičit špióny Britům, zato ne právě dobré vztahy má s Američany, musí se schovávat před jejich rozvědkou. Jeho život se stabilizuje až v padesátých letech, kdy už naplno legalizuje svůj pobyt v Mnichově.

V SSSR je však vysoko na seznamu emigrantů určených k likvidaci. Podle tajné služby OUN vyslali Sověti hned několik lidí, kteří měli Banderu zlikvidovat. Povedlo se to až někdejšímu členu UPA Bohdanu Stašynskému, 15. října si na něj počkal před jeho domem a do obličeje mu vstříkl kyanid, takže lékaři zpočátku jako příčinu smrti označili infarkt. Agent zakrátko později přeběhl na Západ a vše kolem akce prozradil. U soudu dostal pouhých osm let s tím, že skutečným viníkem je sovětský režim.

Oblibu Stepana Bandery ve východní Haliči – hlavně v okolí Lvova, Ivano-Frankivska a Ternopilu – pak nezlomilo ani 45 let sovětského režimu. Už na sklonku existence SSSR, 14. října 1990, se v Banderově rodišti Starém Uhrynivě objevuje první památník. O rok později po Banderovi pojmenovali ve Lvově a v Ivano-Frankivsku ulice. V lednu 2010 mu prezident Viktor Juščenko uděluje nejvyšší státní vyznamenání – hrdina Ukrajiny. Protestuje Rusko („naši dědové a otcové by se museli obracet v hrobě“), Polsko („tento krok jde proti politickému dialogu a smíření“), poslanci Evropského parlamentu i Centrum Simona Wiesenthala. Doněcký soud pak na popud administrativy dalšího prezidenta, Janukovyče, rozhodnutí ruší, formální důvod nachází v tom, že Bandera prý nebyl občanem Ukrajiny, a nemá tak na titul nárok.

V prosinci 2013 se portréty Bandery objevují na kyjevském Majdanu. K odkazu Stepana Bandery se otevřeně hlásí dvě strany – Svoboda i Pravý sektor. Sympatiemi k fašismu se tato dvě uskupení ovšem netají.

JAROSLAV ŠAJTAR 4. května 2017 • 13:41

Když se Ukrajinci a Poláci navzájem vyvražd'ují: Skvělý film Volyn ukazuje „slovanskou ...

A sami obyvatelé Ukrajiny?

V průzkumu z roku 2014 31 procent respondentů označilo Stepana Banderu za pozitivní postavu, 48 procent za negativní.

Fotogalerie 33 fotografií

ČTK 17. června 2018 • 13:46

Před 55 lety se Valentina Těreškovová vydala jako první žena do vesmíru. Podívejte se,...

JAROSLAV ŠAJTAR

5. prosince 2018 • 16:59

21 nejlepších válečných filmů všech dob a důvody, proč je rozhodně musíte vidět

---

TOMÁŠ VLACH

Klíčová slova: ukrajina, nacismus, Bandera, Banderovci, druhá světová válka, fašismus, Stepan Bandera, válečný zločinec, Rok 1959, Rok 1909, Causa B, UPA

Diskuse ke článku

Diskuze se zobrazují pouze uživatelům, kteří jsou přihlášení na Facebooku a odsouhlasili cookies. Pokud pod články nevidíte diskuze, zkontrolujte prosím toto nastavení.

Doporučujeme